

INITIATIEFVOORSTEL BLOEIENDE PLANTEN

Inleiding

Bij natuur wordt meestal gedacht aan ongerepte natuurgebieden ver weg van de stad. Binnen steden komt echter ook natuur voor en wat planten betreft zijn er zelfs soorten die vooral in stedelijk gebied voorkomen: stinzeplanten (Bosgeelster en Helmbloem), muurplanten (Muurpeper) en diverse soorten varens. Binnen de plantengemeenschap spelen bloeiende planten een bijzondere rol, omdat ze tevens van groot belang zijn voor insecten, vlinders en vogels. Met de meeste soorten vlinders en insecten gaat het slecht in Nederland. In het agrarisch gebied is steeds minder ruimte voor natuur. Het zou mooi zijn als we binnen de stadsgrenzen via eenvoudige maatregelen iets voor deze planten en dus ook voor vlinders en insecten zouden kunnen doen.

Ook voor de mens zijn bloeiende planten van belang. Een mooie leefomgeving met veel bloemen in de meest schitterende kleuren draagt bij aan het welbevinden van mensen en kan zelfs de waarde van huizen laten stijgen. In het groenbeleid van de gemeente Groningen wordt op dit moment beperkt aandacht besteed aan bloeiende planten. In het nabije verleden zijn veel bloemenperken vervangen door gras of struiken, met name omdat het minder onderhoud zou vergen.

De bedoeling van dit voorstel is tweeledig: aan de ene kant wordt het draagvlak voor het ecologisch groenbeheer vergroot; aan de andere kant wordt de ecologische kwaliteit van het gewoon beheerde groen verbeterd.

De Levende Stad

Dat op het gebied van bloeiende planten de nodige creativiteit en deskundigheid ontwikkeld moet worden constateerde de stadsecoloog al in de beleidsvisie "De Levende Stad" uit 1994. Daarin zijn een aantal plannen en beleidslijnen aangegeven die in de richting van een actieve vegetatieontwikkeling wijzen:

- de belevingswaarde in de dagelijkse omgeving verhogen,
- stadsbiotopen voor stedelijke soorten inrichten,
- kleinschalige natuur in de wijken bevorderden,
- bij ontwerp, inrichting en beheer streven naar optimalisatie van leefomstandigheden voor vogels, vlinders en vleermuizen,
- doelgerichte toepassing van verschraling,
- gericht zaaien en aanplanten,
- toename soortenrijkdom.

De meeste van dit soort voornemens hebben twee dingen gemeen: het eerste is dat er bloeiende planten voor nodig zijn, het tweede dat er nog niet zoveel van terecht komt.

Nu we negen jaar verder zijn wordt het tijd om van bloeiende planten een wezenlijk onderdeel van het gemeentelijk groenbeleid te maken. Grootschalige natuur komt in de stad niet of nauwelijks voor. Uitzondering hierop vormen de Koningslaagte en de Piccardthofplas en omgeving, die beide door natuurbeherende organisaties (Groninger Landschap en Natuurmonumenten) worden beheerd. Het eigen groenbeleid wordt geconcentreerd op de parken en op het kleinschaliger groen in de wijken.

Dit vereist een heel andere aanpak dan het ontwikkelen en beheren van natuurgebieden: het gaat meestal om intensief beheerde en gebruikte stukjes groen, waarin met allerlei verschillende gebruikers rekening moet worden gehouden. Wil men daarbij de levenskansen voor de stadsflora en –fauna bevorderen en de esthetische waarde vergroten, dan valt er veel te bereiken met het planmatig aanleggen en ontwikkelen van bloeiende vegetaties:

- de soortenrijkdom van het stadsgroen kan binnen afzienbare tijd worden verhoogd,
- gewenste faunaontwikkelingen worden versterkt,
- beplantingen kunnen op de toekomstige beheersmogelijkheden worden afgestemd,
- per locatie kunnen ze aan wensen van omwonenden worden aangepast,
- ze kunnen helpen vormgeven aan de relatie tussen stad en buitengebieden,
- het draagvlak onder de bevolking voor ecologisch groenbeheer wordt vergroot.

Uitwerking

Op welke manier kunnen we meer bloeiende planten in de stad krijgen? In verschillende soorten groengebieden zijn verschillende maatregelen gewenst.

Ecologische groengebieden

In ecologisch beheerde groengebieden, waar de natuurwaarde centraal staat, kan gekozen worden voor bloeiende planten die veel insecten aantrekken. De voorkeur gaat hierbij uit naar planten die op het terrein thuishoren of er ooit hebben gestaan.

Op grasvelden moet niet langer raaigras ingezaaid worden, maar verschillende grassoorten met meer natuurwaarde, gemengd met een zaden van graslandbloemen. Het beheer is gericht op instandhouding en ontwikkeling van soortenrijke vegetaties en dat betekent dat er niet onnodig gemaaid wordt en zonodig gefaseerd en/of selectief. Voorbeelden van mogelijke bloemrijke graslanden zijn: Oostoever Reitdiep, grasvelden langs Paddepoelsterweg, delen van park Noordijk, Hunzefone.

Wateroevers dienen zoveel mogelijk ingericht te worden met flauwe hellingen, waar oeverplanten als Gele Lis en Kattestaart kunnen groeien. (Voorbeelden: waterpartijen in Beijum en Lewenborg, vijvers in Stadspark en Noorderplantsoen).

Eenzijdige ruigtevegetaties bestaande uit Braam en Brandnetel kunnen ecologisch waardevol zijn (waardplanten voor vlinders), maar wel een rommelig beeld geven. In die gevallen kan een aanvulling met forse bloeiende planten, zoals Wilgenroosje en Koninginnekruid, wenselijk zijn (Voorbeelden: delen van Stadspark en Eelderbaan).

Traditioneel beheerd groen

In gewone parken en groenstroken staat de recreatieve waarde voorop en dient in samenwerking met bewoners vastgesteld te worden wat men wil en wat mogelijk is.

De volgende veranderingen zijn mogelijk:

- Groepen vaste planten aanbrengen langs wandelpaden en in plantvakken
- Grote grasvelden onderbreken met bloeiende heesters zoals Vlinderstruik, Meidoorn en Sleedoorn. Ook kunnen langs de randen van de velden en langs de paden allerlei graslandbloemen worden ingezaaid (Bijv.: trapveldje A. Deusinglaan, zie foto 1)
- In wat ouder bosplantsoen kan een kruidlaag aangebracht worden met o.a. Bosanemoon.
- Op meer plaatsen kunnen grasvelden ingericht worden met Voorjaarsbloeiers zoals Sneeuwkllokje, Krokus en Narcis (meer door elkaar). Dit kan aangevuld worden met latere bloeiers zoals Pinksterbloem, die in het latere maaibeheer meegenomen kunnen worden.

Bermen

Bermen langs wegen, kanalen en spoorwegen bieden veel mogelijkheden om groene, kleurrijke linten door het (stedelijke) landschap te creëren. De gemeente Groningen past al op sommige plekken in het buitengebied ecologisch bermbeheer toe, maar dit kan sterk uitgebreid worden (bijvoorbeeld langs de wijkring Beijum). Op sommige plaatsen kan gewoon afgewacht worden wat er opkomt, op andere plaatsen kan ingezaaid worden met een wild bloemenmengsel, waarbij de samenstelling afhangt van de grondsoort. Op zware klei kunnen beter akkerkruiden worden ingezaaid en soorten zoals Fluitekruid en Leverkruid toegepast worden. Bermen die ingezaaid zijn moeten zo weinig mogelijk gemaaid worden (hoogstens in het late najaar), waarbij het maaisel wordt afgevoerd, zodat verschraling optreedt en er zeldzamere soorten kunnen opkomen. Bij bermen langs wegen kan een strook van circa 1 meter uit veiligheids- en netheidsoverwegingen vaker gemaaid worden. Voor het af te voeren maaisel dient wel een betaalbare oplossing gevonden te worden. Momenteel wordt dit maaisel gestort tegen zeer hoge kosten. Mogelijke oplossingen hiervoor zijn compostering, onderwerken of eerst ergens opslaan op hoge bulten. Daar voor is wel enige coördinatie van schoonmaken en maaien aan te bevelen: voor het maaien moet het zwerfvuil zo veel mogelijk verwijderd worden.

Braakliggende terreinen

Braakliggende terreinen worden nu vaak jaren lang kaal gehouden, omdat ze er representatief uit moeten zien voor bedrijven die zich er willen vestigen of voor mensen die er een huis willen laten bouwen. Tegen lage kosten kan er een terrein ontstaan waar natuur en mens waarde aan kunnen ontleen. In Groningen is hiermee al ervaring opgedaan bij het voormalige Aagrunolterrein en bij de Soendastraat.

Voor een deel kun je braakliggende terreinen open laten liggen en gewoon kijken wat voor bloeiende planten er opkomen. Andere plaatsen kunnen beter ingezaaid worden met een wild bloemenmengsel met bijv. Phacelia (een plant die veel vlinders aantrekt). Dit soort terreinen kan ook deels gebruikt worden voor het tijdelijk opslaan van maaisel.

Buurttuinen

In verschillende wijken van de stad Groningen worden gemeenschappelijke stukjes groen door buurtbewoners onderhouden (Mauritsstraat, Sledemenerstraat, Agricolastraat, Lewenborg). In de stad is veel behoefte aan natuur en bloeiende planten zijn daar een mooie uiting van. Al naar gelang van de behoeftes van de bewoners en afhankelijk van de omvang en de grondsoort van de tuin kan men van alles creëren op het gebied van bloeiende planten, variërend van een kruidentuin, bloeiende heesters, borders met vaste planten, grasvelden vol met bloemen, tot een wilde bloementuin (Mauritsstraat) of een ruige natuurspeelplaats zoals die in de hoek Moesstraat/Parallelstraat. Het is hier vooral zaak goed te overleggen met bewoners en hun te helpen met het realiseren van wat zij wensen.

Het tuinenproject van Stichting Stiel, dat al enige tijd draait in de stad, sluit hier goed bij aan. Stiel realiseert op verschillende plaatsen in de stad ecologisch beheerde tuinen met behulp van vrijwilligers die dit werk kunnen doen met behoud van uitkering ('de Groninger Plantages'). Op dit moment zijn al gerealiseerd een Heemtuin in het Stadspark, een Vlindertuin in Lewenborg en een Vogeltuin in Beijum. De continuïteit van deze mooie maar arbeidsintensieve projecten is een probleem, waar wellicht via koppeling aan dit initiatiefvoorstel een oplossing voor gevonden kan worden.

Kosten

In eerste instantie zal een extra investering nodig zijn voor het inzaaien van bloemenmengsels en het aanplanten van vaste bloeiende planten en heesters. Vervolgens zal het onderhoud aan de ene kant extra werk opleveren vanwege meer grondbewerking: het kan nodig zijn om voor het zaaien te frezen, te eggen of compost onder te ploegen. Aan de andere kant hoeft er minder vaak te worden gemaaid, geschoffeld en aangeharkt. Er ontstaat wel extra maaisel, waar een oplossing voor moet worden gevonden in de vorm van composteren of onderwerken. Tijdelijk opslaan op braakliggende terreinen om het volume en gewicht van het maaisel te beperken zou wellicht kunnen helpen de kosten te drukken. Ook het eerst schoonmaken van een terrein alvorens te maaien, kan voorkomen dat er teveel zwerfvuil tussen het maaisel komt. Als zo'n andere oplossing niet wordt gevonden moet het maaisel gestort worden tegen hoge kosten.

Deskundigheid

Omdat het gehele groenbeheer door dit voorstel een wat andere invulling krijgt, zal gekeken moeten worden of de huidige deskundigheid bij het groenonderhoud van de gemeente voldoende is, en hoe deze optimaal kan worden ingezet. Bij het aantrekken van nieuwe medewerkers moet gezocht worden naar mensen die verstand van bloeiende planten hebben. Het invullen van de vacature opzichter Ecobeheer bij de dienst Stadsbeheer zou erg helpen voor een succesvolle uitvoering van dit project. Daarnaast dient er een tijdelijke adviesgroep bloeiende planten te worden ingesteld bestaande uit deskundige ambtenaren en plantendeskundigen vanuit de natuur- en milieuorganisaties in de stad (incl. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Hortus), die de uitvoering van het project begeleidt.

Voorstel

1. De raad van de gemeente Groningen besluit in principe in te stemmen met het initiatiefvoorstel van GroenLinks inzake 'bloeiende planten';
2. De raad draagt het college op dit voorstel nader uit te werken in een definitief voorstel bloeiende planten;
3. Ter begeleiding van het opstellen van een definitief plan en als begeleiding van de invoering wordt op korte termijn een tijdelijke adviesgroep bloeiende planten ingesteld, met daarin plantendeskundigen vanuit de gemeente Groningen, natuurbeherende organisaties en natuur- en milieuorganisaties in de stad Groningen.

BIJLAGE 1.

UITWERKING VOORBEELDEN

Ecologisch groen:

Reitdiep: Langs de oevers en in de grasstroken soorten als Knoopkruid, Veldlathyrus, Vogelwikke, Kraailook, Moerasrolklaver, Bijenkorfje, Scherpe en Kruipende Boterbloem terugbrengen.

Paddepoelsterweg: De bermen worden met rust gelaten en daar hebben zich waardevolle soortenrijke vegetaties ontwikkeld. Maar in de graslanden ernaast wordt te veel gemaaid en het maaisel wordt niet afgevoerd, waardoor de graslanden nog meer veruigen. Veel minder maaien, maaisel afvoeren.

Eelderbaan, delen Stadspark: Eenzijdige ruigtevegetaties van bijvoorbeeld Ridderzuring, Braam en Brandnetel kunnen aangevuld worden met bloeiende (ruigte)planten zoals Wilgenroosje, Kaardenbol, Teunisbloem en Kattestaart.

Hoornse Dijk: De laatste jaren zijn hier veel plantensoorten verdwenen: Moerasrolklaver, Wederik, Kruipende en Scherpe Boterbloem, Moeraswalstro, Brunel, Pinksterbloem kunnen opnieuw worden ingezaaid.

Traditioneel beheerd groen:

Hoornse Meer: Op plaatsen waar door intensief maaien of bouwactiviteiten de bloeiende vegetatie verdwenen is, deze zoveel mogelijk terugbrengen. Zo kunnen op de grasvelden tussen Hoornse Meer en Hoornse Dijk de volgende soorten ingezaaid worden: Moerasrolklaver, Zenegroen, Pinksterbloem, Wederik, Scherpe Boterbloem, Brunel, Moeraswalstro en Draadereprijs.

Ulgersmaborg: plantsoenen en grasvelden inzaaien met Draadereprijs, Pinksterbloem, Brunel, Boterbloemen en klaversoorten. Grasvelden tussen Marjoleinstraat en Tormentilstraat: in de laagste stukken bijvoorbeeld Koninginnekruid aanplanten.

Grasveld A. Deusinglaan (zie foto's): Later en gevarieerder maaien vanwege de bolgewassen en de Pinksterbloemen. Zonodig een stuk blijven maaien voor gebruik als trapveld (gebeurt maar zelden), verder inzaaien met graslandbloemen zoals Wilde Peen, Duizendblad, Knoopkruid, Klaproos, Koekoeksbloem, Kroonkruid, Havikskruid, Kamille, Grasklokje enz., zodat er van het vroege voorjaar tot het late najaar wat te zien is. Maaien in het najaar, het maaisel gebruiken om andere grasvelden mee te enten.

Sluiskade (achter de Westerhaven, zie foto's): Het hekwerk en de bekisting om de bomen verwijderen, onder de bomen een kruidlaag aanbrengen met Bosgeelster (uit het Noorderplantsoen!), Holwortel, Daslook, varens en dergelijke.

Op de dakhelling er achter: een droge, duinachtige vegetatie met Duinroos, Duindoorn, (berg)Vlier, Toorts, Kaasjeskruid, Walstro, Kaardebol, Wilgenroosjes, Slangekruid, Teunisbloem en grassen.

Wateroevers: Zoveel mogelijk inrichten met flauwe hellingen en beplanten met soorten als Gele Lis, Dotterbloem, Kattestaart, Moerasspirea, Koninginnekruid, Zwanebloem, Pijlkruid,

Waterweegbree enz. Dit soort oevers zijn niet alleen mooi, ze bieden ook levenskansen aan een rijke schakering van insecten en amfibieën. (Voorbeelden: wateren in Beijum en Lewenborg, vijvers in Noorderplantsoen en Stadspark)

Marwixkade (gras aan de overkant bij Cascade): Door bouwactiviteiten zijn mooie vegetaties verdwenen. Er groeide Moerasandoorn, Knoopkruid, Moerasrolklaver, Kraailook, Rode Klaver, Kruijpende en Scherpe Boterbloem, Veldlathyrus. Dat kan weer aangeplant/ingezaaid worden.

Wijkring Beijum, delen van park Noordijk, Hunzezone, en bermen en stroken langs grasvelden in woonwijken: Inzaaien met bloemenmengsels van Kamille, Klaproos, Havikskruid, Streepzaad, Kroonkruid, klaversoorten, Wilde Marjolein, enz.

Grasvelden die om praktische redenen veel gemaaid moeten worden: Madelief, Bijenkorfje, Draadereprijs, Boterbloem inzaaien. Voorbeelden: Hoornse meer: het gras tussen wijk en plas en trapveldjes in woonwijken.

Grasvelden met gematigd maaibeheer: Inzaaien met bovenstaande soorten plus andere graslandsoorten zoals Herfstleeuwetand, Knoopkruid, Wilde Peen, Wilde Marjolein, Wederik en klaversoorten.